

Bemærkninger til forslaget

Den fortsatte tilstedeværelse af u-bådsstyrker i Østersøen og tilgrænsende havområder udgør i dag en stadig voksende trussel mod Nordens status som et relativt lavspændingsområde. Særlig tydeligt er dette kommet til udtryk gennem de konstaterede krænkelser af svensk område med den sovjetiske u-båd U 137s indtrængen på militært svensk område ved Karlskrona i 1981 som et synligt højdepunkt. I den svenske forsvarskommandos perspektivplan fra 1984 hedder det bl.a.: »de uprepade kränkningene av svenskt territorium utgör ett klart tecken på att Norden og Sverige har fått ökad militär betydelse.«

I den svenske u-bådskommissions rapport om krænkelserne hedder det: »Huvudindtrycket är – även om ytterligare motiv inte kan uteslutes – att ubåtsverksamheten representerar förberedande skeden i en militär planering.«

Uanset årsagerne til de gentagne u-bådskrænkelser kan der ikke herske nogen tvivl om, at krænkelserne i sig selv medfører øget militær spænding og mindre tillid mellem staterne i Østersøområdet.

Fra Warszawapagtens side må naturligvis ligeledes u-bådsstyrkerne fra NATOs medlemsstater opfattes som en potentiel trussel på grund af u-bådernes rolle som stærkt fremskudte søstridskræfter tæt ved eller på sovjetisk, polsk eller østtysk territorium. Fra 1976, hvor den første NATO-flådeøvelse med deltagelse af STANAVFORLANT fandt sted i Østersøen, har sovjetiske flådeøvelser tendet mod at udspille sig stadig længere mod vest, således øvelsen »Vest 81«, der endte med U 137s gåen på grund i skærgården ved Karlskrona.

I 1982 trængte en u-båd af ukendt nationalitet ind på finsk territorialfarvand og måtte forjages med advarselsbomber. I Danmark har u-bådskrænkelser i området medført nye regler for afvisning af u-både, og Danmark har oven i købet haft sin egen lille u-bådsaffære i Isefjorden, en affære, der dog aldrig nåede så vidt som til, at en u-båd blev konstateret, efter militære sagkyndiges mening sandsynligst, fordi der slet ikke var nogen.

Senest har det svenske forsvar udsendt en ny rapport om ca. 15 nye krænkelser. U-bådernes operationer i Østersøen må altså klart ses som en spændingsskabende faktor, selv om det samlede antal u-både synes faldende, da ældre typer falder for aldersgrænsen og ikke synes at ville blive erstattet med omfattende nybygningsprogrammer. Meget tyder desuden på, at u-bådens dage i Østersøen er ved at være talt på grund af de teknologiske fremskridt inden for u-bådssporing og -bekæmpelsesteknik.

Til u-bådernes rolle som spændingsskabende faktor kommer den kendsgerning, at Sovjetunionen siden 1976 har holdt omkring 6 atombevæbnede Golf-u-både hver udstyret med tre ballistiske missiler med en rækkevidde på ca. 650 km stationeret i Østersøen. Disse ældre atombevæbnede u-bådes stationering udgør sammen med øvrige u-bådes og overfladeskibes formentlige atombevæbning en stadig spændingsfaktor. Det svenske forsvars målinger af U 137s radioaktive udstråling gav således anledning til formodninger om, at selv denne bedagede skibstype var udstyret med atomvåben, sandsynligvis en 533 mm torpedo med et nukleart sprænghoved.

I de sidste år har ikke mindst Sverige begyndt en større opbygning af anti-u-bådsstyrker i form af kystkorvetter af Stockholmklassen, mine- og u-bådssporingsfartøjer af Landsortklassen og en udbygget ASW-helikopterstyrke.

Denne militære opbygning såvel som ethvert andet skridt til at mindske u-bådstruslen med oprustning bidrager uden tvivl utilsigtet til en øget militær opbygning i Østersøområdet, både i NATO, Warszawapagten og hos de neutrale lande. En sådan kaprustning, ganske vist i begrænset omfang, truer ligeledes områdets lavspændingsstatus.

En løsning på de sikkerhedsproblemer, u-bådene og deres operationer udgør, kan imidlertid tilvejebringes på en anden og langt bedre måde, der både vil være billigere for Østersøstaterne og betyde nedrustning og mindre spænding frem for maritim oprustning med følgende øget international spænding.